

Venedik'te
Dolmabahçe Sarayı

ye başvurdu, Viyana'daki Osmanlı elçisine mektuplar gönderdi, dilekçeler yazdı, ancak burayı ülkesinin vatandaşları için muhafaza edemedi. Nihayet Venedik'i âniden terketti, onun mücadelesi belediyeyi bu binayı satın almaya zorladı ve burası bir müze yapıldı (1923'ten beri Venedik Doğa Tarihi Müzesi olarak kullanılmaktadır). İtalya'nın bir parçası haline gelen Venedik artık bağımsız değildi ve Osmanlı Devleti ile siyasî ilişkileri yoktu, bununla birlikte geçmiş tamamıyla unutulmadı. 1910 Mayıs'ında Libya savaşı öncesinde İtalya'ya gelen bir grup Jön Türk barışı sağlamaya, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurmaya çalıştı, bunun için Venedik'e gitti. Bu ilişkilerin hâtrası günümüzde sadece müzelerde, bazı caddelerin isimlerinde yaşamaktadır (meselâ Calle Delle Turchette: Küçük Türk Kadınlarının cadde-si). Ayrıca eylül ayının ilk pazar günü düzenlenen tarihi "regatta"da yer almak için gelen, Türkler gibi giyinmiş kişiler de eski hâtraları yansıtır. Bugün İtalya'nın önemli turizm merkezlerinden biri olan Venedik şehrinin nüfusu 2010 yılı tahminlerine göre 270.000 idi (banliyöleri hariç).

BİBLİYOGRAFYA :

M. P. Pedani, *In nome del Gran Signore: Inviati ottomani a Venezia dalla caduta di Costantinopoli alla guerra di Candia*, Venezia 1994; a.e.: *Osmanlı Padişahının Adına: İstanbul'un Fethinden Girit Savaşı'na Venedik'e Gönderilen Osmanlılar* (trc. Elis Yıldırım), Ankara 2011; a.mlf., "XV-XVIII. Yüzyılda Osmanlı Venedik İlişkileri", *Osmanlı*, Ankara 1999, XII, 259-265; a.mlf., "The Portrait of Mehmed II: Gentile Bellini, the Making of an Imperial Image", *10th International Congress of Turkish Art*, Genève 1999, s. 555-558; a.mlf., "Between Diplomacy and Trade: Ottoman Merchants in Venice", *Merchants in the Ottoman Empire* (ed. Suraiya Faroqhi – G. Veinstein), Paris 2008, s. 3-21; a.mlf., "Ottoman Diplomats in the West: The Sultan's Ambassadors to the Republic of Venice", *TİD*, XI (1996), s. 187-202; a.mlf., "Safiye's Household and Venetian Diplomacy", *Turcica*, XXXII, Paris 2000, s.

9-32; a.mlf., "15 Yüzyılın Sonunda Friuli'ye Yayılan Türk Akınları", *Toplumsal Tarih*, sy. 167, İstanbul 2007, s. 76-79; Casa Isabella Palumbo Fossati, "L'école Venitienne des Giovani di Lingua...", *Istanbul et les langues orientales* (ed. F. Hitzel), İstanbul-Paris 1997, s. 109-122; Şerafettin Turan, *Türkiye-İtalya İlişkileri I*, Ankara 2000; a.mlf., "Venedik'te Türk Ticaret Merkezi", *TTK Belleten*, XXXII/126 (1968), s. 247-283; Cemal Kafadar, "A Death in Venice (1575): Anatolian Muslim Merchants Trading in the Serenissima", *JTS*, sy. 10 (1986), s. 191-217; Gülrü Necipoğlu, "Süleyman the Magnificent and the Representation of Power in the Context of Ottoman-Hapsburg-Papal Rivalry", *The Art Bulletin*, LXXI/3, New York 1989, s. 402-427; A. Fabris, "Artisanat et culture: Recherches sur la production venitienne et la marche ottomane au XVIe siècle", *Arab Historical Review for Ottoman Studies*, sy. 3-4, Zaghuan 1991, s. 51-60; a.mlf., "From Adrianople to Constantinople: Venetian-Ottoman Diplomatic Missions, 1360-1453", *Mediterranean Historical Review*, VII/2, London 1992, s. 154-200; H. Theunissen, "Ottoman-Venetian Diplomats: The 'Ahdnames'", *EJOS: Electronic Journal of Oriental Studies*, I/2 (1998) (www2.let.uu.nl/solis/anpt/ejos/EJOS-1.html); C. E. Bosworth, "Wenedik", *EL²* (İng.), XI, 202; Molly Greene, "Wenedik", a.e., XI, 202-204.

MARIA PIA PEDANI

VENŞERİSİ

(النشرسي)

Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ el-Venşerîsî et-Tilimsânî el-Fâsî (ö. 914/1508)

Mâlikî fakihi.

Cezayir'in batısındaki dağlık bölgede bulunan Venşerîs'te dünyaya geldi. Kaynaklarda doğum tarihi yer almamakla birlikte seksen yaşında vefat ettiğine dair bilgi doğru ise 834 (1430) yılı civarında doğduğu söylenebilir. Küçük yaşta iken ailesi Tilimsân'a göç ettiği için eğitimini bu şehirde tamamladı; yine burada eğitim, fetva ve telif faaliyetine başladı. Bu arada

devlet adamlarından uzak durdu, doğru bildiği şeyleri söylemekten çekinmedi. Abdülvâdîler (Zeyyânîler) Hükümdarı Muhammed b. Sâbit ez-Zeyyânî ile aralarında çıkan bir anlaşmazlık yüzünden 874'te (1469) Fas'a göç etmek zorunda kaldı (*Mî-yârü'l-mu'rib*, VIII, 341). O dönemde Mağrib Merînîler Devleti'nin başşehri olan Fas'ta ilmî çalışmalarını sürdürdü. Başta babası olmak üzere dönemin ileri gelen âlimlerinden ders alan Venşerîsî'nin, büyük çoğunluğu Tilimsân'da bulunan hocalarının başında fakihliğinin yanı sıra tefsir ve gramerdeki çalışmalarıyla tanınan Ebû Abdullah Muhammed b. Abbas el-Ubbâdî gelir. Yine Tilimsân'da meşhur olan Ukbânî ailesinden Ebû'l-Fazl Kâsım b. Saïd ile Tilimsân'ın kadılcemâası olan oğlu Ebû Sâlim İbrâhîm b. Kâsım ve torunu Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Kâsım da önemli hocaları arasında yer alır. Ayrıca Muhammed b. Kâsım el-Mürri, Muhammed b. Ahmed b. İsâ İbnü'l-Cellâb et-Tilimsânî, İbn Zekrî et-Tilimsânî ve İbn Merzûk el-Keffî gibi âlimlerden ders okudu. Fas'ta *Muhtaşaru Halîfe* şerh yazar Muhammed b. Kâsım el-Kavri, Kâdî Muhammed b. Muhammed b. Abdullah el-Yifrenî el-Miknâsî'den de faydalandı. Bu şehirde *el-Müdevvene* ile İbnü'l-Hâcib'in *el-Muhtaşar*'ı gibi mezhebin temel kaynaklarını okutan Venşerîsî'nin başta Fas kadılığı yapan oğlu Abdülvâhid el-Venşerîsî olmak üzere Muhammed b. Muhammed el-Gardîs et-Tağlibî, İbrâhîm b. Abdülcebbar el-Fecîcî, Muhammed b. Abdülcebbar el-Fecîcî, Yahyâ b. Mahlûf es-Sûsî, Hasan b. Osman el-Cezûlî, İbn Fülehy el-Lemtî, Ali b. Mûsâ İbn Hârûn el-Matgarî gibi birçok talebe yetiştirdi. 20 Safer 914 (20 Haziran 1508) tarihinde Fas'ta vefat eden Venşerîsî, Küdyetülberrâtîl Mezarlığı'nda yer alan Fütûh Kapısı içindeki Bâb-ı Hamrâ'ya defnedildi.

Venşerîsî fıkıh, hadis ve tefsir gibi ilimlerin yanı sıra nahivdeki yetkinliğinden dolayı Şibeveyhi ile mukayese edilmiş, döneminde Mâlikî mezhebinin lideri ve fetva mercii olarak büyük itibar görmüştür. Hocalarının önemli bir kısmının kadılık yapması ve nevâzil eserleri kaleme alması onun fıkıh düşüncesini ve eserlerini etkilemiş, gerek kendisinin Fas kadılığı yapması gerekse başta oğlu bazı öğrencilerinin yargı görevinde bulunması sebebiyle verdiği fetvalar uygulanma imkânı bulmuştur. Venşerîsî, Mâlikî mezhebi kaynaklarıyla sınırlı kalmayıp diğer fıkıh ekollerinin görüşlerine de yer vermiş Mâlikî mezhebi dahil zaman zaman bu ekollerin görüşle-

VENŞERİSİ

rini eleştirmiştir. Özellikle *el-Mi'yâr*'da önceki dönemlerden aktardığı fetvaları bazan tenkit edip reddetmesi, bazan da çeşitli ayıklamalara giderek tercihlerde bulunması ve kendi görüşünü kaydetmesi onun ilmi dirayetini göstermektedir. Çalışmalarında kendine has bir yazım tarzı geliştiren Venşerîsî'nin fetva merkezli eserlerinin büyük kısmı küçük risâleler, mektuplar ve kendisine sorulan sorulara verdiği cevaplardan meydana gelmektedir. Bundan dolayı risâlelerinin pek çoğu *el-Mi'yâr*'da yer almakla beraber kaynaklarda bunların bazıları müstakil eser gibi zikredilmiştir.

Eserleri. 1. *el-Mi'yârü'l-mu'rib ve'l-câmî'u'l-muğrib 'an fetâvâ 'ulemâ'i İfrikîyye ve'l-Endelüs ve'l-Mağrib*. Mâlikî nevâzil literatürünün en önemli kaynaklarından. Soru-cevap şeklinde kaleme alınan ve fıkıh bablarına göre düzenlenen eser, İmam Mâlik'ten başlayıp müellifin kendi dönemine kadar gelen mezhep müktesebatını kuşatmaya çalışmasıyla ansiklopedik bir karakter arzeder. Eserin önemli bir kısmını Mağribli Mâlikî fakihlerinin verdikleri fetvalar teşkil etmektedir. Bununla birlikte diğer bölgelerdeki Mâlikî fakihleriyle değişik fıkıh ekollerine mensup âlimlerin görüşlerine de yer verilmesi, eseri sadece Endülüs Mâlikî fıkına ait malzemeyi bir araya getiren bir eser olarak düşünmeye (Powers, *Law*, s. 4-5) imkân vermemektedir. *el-Mi'yâr*'ın yazımı 28 Şevval 901'de (20 Temmuz 1496) tamamlanmış (Venşerîsî, *Mi'yârü'l-mu'rib*, XII, 395), ardından 914 (1508) yılına kadar çeşitli eklemeler ve tashihler yapılmıştır (Powers, *Law*, s. 5). Eser ilk defa 1314-1315 (1896-1897) yıllarında Ahmed b. Muhammed el-Büazzâvî başkanlığında sekiz kişilik bir heyet tarafından biri müellif hattı olmak üzere beş nüshası esas alınarak Fas'ta on iki cilt halinde basılmış, daha sonra Muhammed Haccî başkanlığındaki bir komisyon bu taşbaskıyı esas alıp gerekli açıklamalarla birlikte yeni bir baskısını gerçekleştirmiş (I-XII, Beyrut 1401/1981) ve fihristini hazırlamıştır (XIII, Beyrut 1403/1983). Venşerîsî bu çalışmada pek çok eserden faydalanmakla beraber İmam Mâlik'in *el-Muvaṭṭa'*, Utbî'nin *el-Uṭbiyye*'si, İbn Ebû Zeyd el-Kayrevânî'nin *en-Nevâdir ve'z-zîyâdât*'ı, Ebû'l-Velîd el-Bâcî'nin *el-Müntekâsı*, İbn Rüşd el-Cedd'in *el-Beyân ve't-taḥşîl*'i ile *el-Muḳaddimâtü'l-mümehhidât*'ı ve Şehâbeddin el-Karâfî'nin *ez-Zaḥîre*'si ve *el-Furûḳ*'u temel kaynakları arasında yer alır. *el-Mi'yâr*'ın içerdiği konuların coğrafi, sosyal,

ekonomik ve hukukî mevzuları da kapsayacak biçimde günlük hayatla ilgili olması, gerek müellifin yaşadığı dönemin gerekse daha önceki dönemlerin sosyal yapısına dair birçok bilgiye ulaşma imkânı vermektedir. Kitapta toplumun eğlence, giyim kuşam ve yeme içme kültürüne, şehirleşme ve savaş gibi konulara değinilmesi onu diğer ilim dallarını da ilgilendiren önemli bir kaynak haline getirmektedir. Ayrıca eserde mevcut fetvalarda Venşerîsî'nin fikhî yaklaşımına, teorisinin pratik olaylara uygulanışına ve sosyal olgu-fetva ilişkisine dair önemli örnekler bulunmaktadır. Venşerîsî'nin bu kitabı daha sonra kalemeye alınan birçok çalışmaya örnek teşkil etmiş ve geçmiş ile gelecek arasında önemli bir köprü vazifesi görmüştür. Eserin nevâzil edebiyatındaki önemi sebebiyle Vezzânî dört asır sonra yazdığı benzer bir kitabına *el-Mi'yârü'l-cedîd* adını vermiştir. Öte yandan Venşerîsî *el-Mi'yâr*'a aktardığı fetvaların şahıslara aidiyeti ve sıhhati, üslûbu, bazı konularda müphemlik bulunması gibi sebeplerle eleştirilere mâruz kalmıştır. *el-Mi'yâr* üzerine birçok çalışma yapılmıştır; Ahmed Bâbâ et-Tinbuktî'nin *Tertîbü câmi'i'l-Mi'yâr* adlı eseri bunların başında gelir. Eserle ilgili çalışmalardan biri de Ahmed b. Saîd el-Mecfîdî el-Fâsî'nin *el-İ'lâm bimâ fi'l-Mi'yâr min fetâvâ'l-a'lâm* adlı ihtisarıdır (Fas 1351). Emile Amar *el-Mi'yâr*'ın bazı bölümlerini *La pierre de touche des fétwas de Ahmad al-Wansharisi*. *Choix de consultations juridiques des faqih du Maghreb* başlığıyla Fransızca'ya tercüme etmiştir (I-II, Paris 1908-1909; Liechtenstein 1974). Eserle ilgili olarak *Histoire et société en occident musulman au moyen âge: analyse du Mi'yâr d'al-Wansarisi* adlı bir çalışma yapan Vincent Lagardère de (Madrid 1995) kitapta önemli gördüğü fetvaları Fransızca'ya çevirmiş ve kullanıma uygun biçimde düzenlemiştir. *el-Mi'yâr*'da yer alan "el-Müstahsen mine'l-bida'" başlıklı bölüm (*el-Mi'yârü'l-mu'rib*, II, 461-511) Henri Peres tarafından aynı adla yayımlanmıştır (Cezayir 1946). Çok yönlü bir eser olan *el-Mi'yâr*'a dair farklı alanlarda da çalışmalar yapılmıştır. Francisco Vidal Castro eseri ekonomi ve toplum çerçevesinde değerlendiren bir doktora tezi hazırlamış (*Economia y sociedad en al-Andalus y el Magreb a través de una fuente jurídica: el-Mi'yâr de al-Wansarisi* [m. 934/1508]. *Estudio especial del agua*, 1962, Granada Üniversitesi), Salud M. Rojas *el-Mi'yâr*'daki fetvalardan hareketle Gırnata'da hüküm süren Nasrî-

ler Devleti'nin malî ve ekonomik yapısını ve bunların hukukî yapıyla ilişkisini incelemiştir (bk. bibl.). Kemâl es-Seyyid Ebû Mustafa'nın *Cevânibü'l-hayâtü'l-ictimâ'iyye ve'l-iktisâdiyye ve'd-diniyye ve'l-ilmîyye fi'l-Mağribi'l-İslâmî min ḥilâli nevâzili ve fetâvâ'l-Mi'yâr*'i *mu'rib li'l-Venşerisi* adlı çalışması da böyledir (İskenderiye 1996). D. Powers, *el-Mi'yâr*'daki fetvalardan hareketle 1300-1500 yılları arasında Kuzey Afrika ve Endülüs'te sosyal hayat, hukuk ve gündelik yaşam arasındaki ilişkiyi altı olay çerçevesinde incelemiştir (*Law*, tür.yer.). Patricia Begue-Bicha, *L'enfant dans Al Andalus aux XI-XIIe siècles: étude à partir des fatawâ du Mi'yâr d'Al Wansharisi* (1993, Perpignan Üniversitesi) ve Naaim el-Hasane *La vie sociale et religieuse d'après le Mi'yâr d'Al-Wansarisi* (2009, Paris VIII Üniversitesi) adıyla birer doktora tezi hazırlamıştır.

2. *İzâḥu'l-mesâlik ilâ kavâ'id-i-İmâm Mâlik* (nşr. Ahmed Bû Tâhir el-Hatâbî, Rabat 1400/1980; nşr. Sâdık b. Abdurrahman el-Giryânî, Trablus 1991; Beyrut 2006). Müftülerin bilmesi gereken 118 kaideyi içerir. Ancak bunların büyük bir kısmı daha ziyade mezhep içi bazı ihtilâflarla ilgilidir. Venşerîsî'nin oğlu eseri, *Sena'l-muktebes (en-Nûrü'l-muktebes) li-fehmi kavâ'id-i-İmâm Mâlik ibn Enes* adıyla 1500 beyitte nazma çekmiştir. Sâdık b. Abdurrahman el-Giryânî, bu eserle Venşerîsî'nin oğlu Abdülvâhid'in öğrencisi Mencûr'un eserini esas alarak *Tatbîḳātu kavâ'id-i-fıkh 'inde'l-Mâlikiyye min ḥilâli kitâbey İzâḥi'l-mesâlik li'l-Venşerisi ve Şerḥi'l-Menheci'l-müntehab li'l-Mencûr* adıyla bir eser hazırlamıştır (Dübe 2002; Beyrut 2010). 3. *Dürerü'l-ḳalâ'id ve ğurerü't-ṭarari ve'l-fevâ'id* (nşr. Bedr İbn Abdülilâh el-İmrânî, İbnü'l-Hâcib'in *Câmi'u'l-ümmehât*'ı [Muḥtaşaru İbnü'l-Hâcib'i'l-fer'ij ile birlikte, Beyrut 2004]. İbnü'l-Hâcib'in *el-Muḥtaşar*'ına hâşiyedir. 4. *'Uddetü'l-burûḳ fi cem'i mâ fi'l-mezhebe mine'l-cümü' ve'l-furûḳ* (nşr. Hamza Ebû Fâris, I-II, Beyrut 1410/1990). *el-Müdevvene* gibi mezhebin temel kaynaklarında geçen bazı meselelerin fıkıh bablarına göre düzenlendiği eserde müellif çelişkili gibi görünen meseleleri inceler ve bu hususta özellikle Ebû Bekir Muhammed b. Ali el-Kaffâl eş-Şâşî'nin *Meḥâsinü's-şer'i'a'sı*, İbn Rüşd el-Cedd'in *el-Beyân ve't-taḥşîl*'i, Ebû Bekir İbnü'l-Arabî'nin *el-Ḳabesi*' ve Karâfî'nin *el-Furûḳ*'u gibi kaynaklara dayanır. 5. *el-Menhecü'l-fâ'ik ve'l-menhelü'r-râ'ik ve'l-ma'ne'l-*

lâ'îk bi-âdâbi'l-müveşşîk ve aḥkâmi'l-veşâ'îk. Noterlikle ilgilidir (Fas 1292, 1298; nşr. Latife el-Hasenî, Rabat 1997; nşr. Abdurrahman b. Hammûd b. Abdurrahman el-Etram, I-II, Dübey 1426/2005; nşr. Abdülbâhir ed-Devkâlî, Beyrut 2006). **6.** *Gun-yetü'l-mu'âşır ve't-tâlî fi şerhi fıkhi Ve-şâ'îki'l-kâdî el-Fiştâlî* (Fas 1307). Ahmed b. Abdurrahman el-Fiştâlî'nin noterlikle ilgili çalışmasına dair bir şerhtir. **7.** *Esna'l-metâcir fi beyâni aḥkâmi men ğalebe 'alâ vaṭanihi en-Naşârâ ve lem yuhâcir ve mâ yeterattebü 'aleyhi mine'l-'uḫbâtî ve'z-zevâcir* (el-Mi'yâr içinde, Fas 1315; Rabat 1981, II, 119-136; nşr. Hüseyin Munîs, Kahire 1996; nşr. Ebû Hanîye – Hasan Mahmûd, Amman 2001; nşr. Ahmed b. Abdülkerîm Necîb, Kahire 2006). Bu küçük risâle Endülüs'ten Kuzey Afrika'ya göç ettikten sonra tekrar Endülüs'e dönmek isteyenlerin karşılaştıkları fikhî meselelerle ilgili sorulara verilen cevapları içerir. Aboobaker Mehmood Asmal, *Muslims under non-Muslim Rule: the Fiqhi (Legal) Views of ibn Nuḡaym and al-Wansharisi* adıyla bir doktora çalışması yapmıştır (1998, Manchester Üniversitesi). Pormann da eserin önceki kaynaklarla ilişkisini, fetvaların daha sonraki dönemlere ve azınlık durumundaki müslümanların statüsüyle ilgili modern tartışmalara etkisini incelemiştir (bk. bibl.). **8.** *İdâ'e-tü'l-halek fi'r-red 'alâ men eftâ bi-taẓ-mîni'r-râ'î'l-müşterek* (Fas 1890). Müellifin, verdiği fetvalara yöneltilen eleştirilere cevap mahiyetinde kaleme aldığı bu eser Fas'ta yaptığı ilk çalışma olarak kabul edilir. **9.** *Kitâbü'l-Ecvibe* (Rabat Halk Ktp., nr. K-684; Tıtvân Halk Ktp., nr. 654). *Ecvibe fıkhiyye ve el-Mesâ'ilü'l-Kal'iy-ye* adıyla anılan eser, Ebû Abdullah Muhammed el-Kalî tarafından sorulan elli dört soruya verilen cevapları ihtiva eder. **10.** *Vefeyâtü'l-Venşerisi*. 701-912 (1301-1506) yılları arasında vefat etmiş kişiler hakkında kısa bilgiler içerir (Muhammed Haccî'nin *Elfû sene mine'l-vefeyât fi şelâseti kütüb* adıyla yayımladığı çalışmanın içinde, Rabat 1396/1976, sy. 97-157; nşr. Muhammed b. Yûsuf el-Kâdî, Kahire 2009). **11.** *Kitâbü'l-Vilâyât* (Rabat 1356/1937, Arapça ve *Le livre des magistratures d'el-Wancherisi* başlığıyla Fransızca olarak). Müellifin, birçok kaynağın yanı sıra Mâverdi'nin *el-Aḥkâmü's-sultânîyye*siyle İbn Ferhûn'un *Tebşirâtü'l-hükkâm*'ından yararlandığı eserde kadıların bilmesi gereken şer'î ve idarî meseleler on yedi başlık altında örneklerle anlatılmıştır. **12.** *Muḥ-taşaru Aḥkâmi'l-Burzülü* (Fas Karaviyyîn

Ktp., nr. 433/3; Rabat Halk Ktp., nr. 1343, K634, K6581; Rabat Kraliyet Ktp., nr. 8462, 9843). *Burzülü'nin Câmî'u mesâ'ilü'l-aḥ-kâm*'ındaki nevâzillerin muhtasarıdır. **13.** *el-Fevâ'idü'l-mühimme* (Rabat Halk Ktp., nr. D-2197). **14.** *Şerhu'l-Ḥazreciyye fi'l-'arûz* (Rabat Halk Ktp., nr. 1061-K). **15.** *Risâle fi mesâ'ilü'l-fıkhiyye* (Princeton Üniversitesi Ktp., İslâmî Yazma Eserler, Garrett nr. 178Y). **16.** *el-Mübdi li-ḥaṭa'i'l-Ḥumeydî* (Fas 1313). **17.** *el-Ḳaşdül-vâ-cib fi ma'rifeti işlâḥi İbni'l-Hâcib* (nşr. Ahmed Abdülkerîm Necîb, Kahire 1430/2010, İbnü'l-Hâcib'in *Câmî'u'l-ümmehât*'ı ile birlikte). **18.** *en-Nevâzilü'l-câmî'a* (nşr. Şerîf el-Mürsî, Kahire 1432/2011). *Venşerisi'nin kendi eserlerinde veya başka kaynaklarda isimleri geçen el-Vâ'i li-mesâ'ilü'l-inkâr ve't-tedâ'i, Şerhu 'Umdeti'l-aḥkâm, Fehrese, Tecridü me'stemele 'aleyhi Muḥtaşaru İbn 'Arafe mine'l-ḥakâ'îki's-şer'iyye ve'l-ḥudûdi's-seniyye, Tercemetü Ebî 'Abdillâh Muḥammed el-Makḳarî el-Ced, Ta'lik 'alâ Muḥ-taşari İbni'l-Hâcibi'l-fer'i, Hillü'r-rib-ka 'an esiri's-ş-şafka* gibi eserleri de bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Venşerisi, *el-Mi'yârü'l-mu'rib* (nşr. Muhammed Haccî), Rabat 1401/1981, II, 119-136, 461-511; VIII, 341; XII, 395; ayrıca bk. neşredenin girişi; a.mlf., *Vefeyât* (*Elfû sene mine'l-vefeyât* içinde, nşr. Muhammed Haccî), Rabat 1396/1976, s. 144, 145, 148, 149, 150, 151, 153, 154; a.mlf., *İzâhu'l-mesâlik* (nşr. Ahmed Bû Tâhir el-Hattâbî), Rabat 1980, neşredenin girişi, s. 49, 69, 71, 270; a.mlf., *'Uddetü'l-bürûk* (nşr. Hamza Ebû Fâris), Beyrut 1990, neşredenin girişi, s. 22, 28, 34-35, 36 vd., 79; İbn Asker el-Mağribî, *Devḥatü'n-nâ-şir* (nşr. Muhammed Haccî), Rabat 1397/1977, s. 47-48; Mencûr, *Fihrisü Ahmed el-Mencûr* (nşr. Muhammed Haccî), Rabat 1396/1976, s. 40, 44, 50-51, 79; İbnü'l-Kâdî, *Cezvetü'l-iktibâs*, Rabat 1393/1973, I, 156-157; Ahmed Bâbâ et-Tinbük-tî, *Neylül-ibtiḥâc* (nşr. Abdülhamid Abdullah el-Herâme), Trablus 1408/1989, s. 135-136; Ahmed b. Muhammed el-Makḳarî, *Ezhârü'r-riyâz* (nşr. Saîd Ahmed A'râb – Muhammed b. Tâvî), Rabat 1398/1978, III, 65, 306-307; Abdülhay el-Ket-tânî, *Fihrisü'l-feḥâris*, II, 1123-1124; Abdülazîz Binabdullah, *Ma'lemetü'l-fıkhi'l-Mâlikî*, Beyrut 1403/1983, s. 14, 22, 114-115; Fevzi Abdürrez-zâk, *el-Matbû'âtü'l-haceriyye fi'l-Mağrib*, Rabat 1406/1986, s. 27, 75, 85, 90, 93, 100; Abdülveh-hâb b. Mansûr, *A'lâmü'l-Mağribi'l-'Arabî*, Rabat 1410/1990, V, 108-116; D. S. Powers, "The Art of the Legal Opinion: al-Wansharisi on Tawlij", *Islamic Legal Interpretation, Muftis and Their Fatwas* (ed. Muhammad Khalid Masud v.dğr.), Cambridge 1996, s. 100, 114; a.mlf., *Law, Society and Culture in the Maghrib: 1300-1500*, Cambridge 2002, s. 4-5, 9-10; a.mlf., "Four Cases Relating to Women and Divorce in al-Andalus and the Maghrib, 1100-1500", *Dispensing Justice in Islam: Qadis and Their Judgments* (ed. Muhammad Khalid Masud v.dğr.), Leiden

2006, s. 383-409; a.mlf. – E. Terem, "From The Mi'yâr of al-Wansharisi to The New Mi'yâr of al-Wazzâni: Continuity and Change", *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, XXXIII, Jerusalem 2007, s. 235-260; Nâsirüddin Saîdûnî, *Mine't-tü-râşi't-târîhi ve'l-coğrafi li'l-'garbi'l-İslâmî*, Beyrut 1999, s. 277-285; Muhammed b. Ca'fer el-Ket-tânî, *Selvetü'l-enfâs* (nşr. Abdullah Kâmil el-Ket-tânî v.dğr.), Dârülbeyzâ 1425/2004, II, 171-173; Osman Yılmaz, *Endülüs Mâlikî Hukuk Geleneğinde Mezhep İçi İstidlâl Yöntemi Olarak Mâ Ce-râ Bihi'l-'Amel Kauramı* (yüksek lisans tezi, 2008), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 84; Affe Harûbî, "el-Uşûlül'letî esnede ileyhâ Ebû'l-'Abbâs el-Venşerisi fi fetâvâ'l-Mi'yârî'l-mu-rib", *el-Medresetü'l-Mâlikîyyetü'l-Cezâ'iriyye*, Cezayir 2009, s. 467-469; Hamza Ebû Fâris, "el-İmâm el-Venşerisi ve kitâbühü 'Uddetü'l-bürûk", *Mecelletü'l-veşâ'îk ve'l-maḥḥûṭât*, sy. 1, Trablus 1986, s. 269, 270; Fr. Vidal Castro, "Ahmad al-Wansarisi (m. 914/1508). Principales Aspectos De Su Vida", *al-Qantara*, sy. 2, Madrid 1991, s. 324-325, 327-328, 333-338; a.mlf., "Economia y sociedad en al-Andalus", *Actas del II Coloquio Hispano-Marroquí de Ciencias Históricas*, Madrid 1992, s. 339, 341; a.mlf., "Las Obras de Ahmad al-Wansarisi (m. 914/1508). Inventario Analítico", *Anaquel de Estudios Arabes*, III, Madrid 1992, s. 73-112; Ömer b. Hammâdî, "Min Me-şâkili kitâbi'l-Mi'yâr li'l-Venşerisi: Nisbetü'l-fe-tâvâ ilâ aşḥâbihâ ve'z-zurûfîl'letî ḥaffet bi-in-câzihî ve'z-zuhûrih", *Mecelle Dirâsât Endelüsiyye*, sy. 25, Tunus 1421/2001, s. 61, 66; sy. 26 (1422/2001), s. 91-108; P. E. Pormann, "Das Fat-wa die Herrlichsten Waren (Asnâ'l-matâğir) des al-Wansarisi", *Isl.*, LXXX/2 (2003), s. 303; S. M. Dominguez Rojas, "La economía del reino nazarí a traves de las fetuas recogidas en el Mi'yâr de al-Wansarisi", *Anaquel de Estudios Arabes*, XVII (2006), s. 77-107; Smain Khaldi, "el-Venşerisi ve el-Mi'yârü'l-mu'rib Adli Eseri", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 8, Konya 2006, s. 359-367; V. Lagardère, "al-Wansharisi", *El'* (İng.), XI, 139-141.

NECMETTİN KIZILKAYA – OSMAN YILMAZ

VERA'

(الورع)

Takvânın ileri derecesini ifade eden tasavvuf terimi.

Sözlükte "sakınmak, kaçınmak, çekinmek" anlamındaki vera' kelimesi terim olarak "haram ve günah olup olmadığı şüpheli hususlardan özenle kaçınıp helâl ve mubahların bir kısmından feragat etmek" anlamında kullanılır. Bu sebeple vera' takvânın ileri ve özel bir şekli kabul edilir. Takvâ mahzurlu olanı, vera' ise helâl olması şüpheli olanı terketmektir. Bununla birlikte verain mahzurlu olanın, takvânın ise şüpheli sayılanın terkedilmesi olduğunu söyleyenler de vardır. Nitekim Gazzâlî takvânın verain özel bir şekli ve ileri aşaması olduğunu belirtmiştir.